

Femton principer för bibeltolkning

1) Vi arbetar med en översättning.

Eftersom vi arbetar med en översättning, är denna bara korrekt i den mån den uttrycker sanningen så som den nedteknades på originalspråken. Gamla testamenter skrevs på hebreiska, med en liten del på arameiska. Nya testamentet skrevs på grekiska. Vi måste kunna arbeta med originalspråken, eller få hjälp med det, så att vi kan upptäcka den djupare betydelsen av vissa ord och skriftställen. En förståelse av originalspråken kommer att bidra till att besvara frågor om tolkningen av svåra bibelställen.

Pastorer måste vara säkra på att det kapitel, det stycke och den vers som studeras ger oss det centrala budskapet som Anden vill förmedla. I den lutherska traditionen försöker vi se till att så många av våra pastorer som möjligt har en användbar kunskap i grekiska, och om möjligt även i hebreiska.

Ett studium av vissa ord i originalspråken ger oss rika insikter och upplysningar. Till exempel är det hebreiska ordet "chesed" en mångfacetterad pärla. Det kan översättas: nåd, medlidande, trofasthet, kärleksfullhet, trofast kärlek, etc. Om vi inte kunde hebreiskan skulle vi missa delar detta ords rikedom.

2) Gud talar med ett mänskligt språk

Gud har givit oss de Heliga Skrifterna för att vi alla på våra egna språk skall kunna höra om Guds ord och gärningar. Han använder vårt mänskliga språk och mänskliga termer för att uppenbara sin vilja för oss. Han talar till oss som en kärleksrik fader gör till sina barn.

Ibland är bildspråket rikt, med "gator av guld" och "portar av pärlor". I denna användning av ädelt guld och pärlor vill Herren i Uppenbarelseboken få oss att uppskatta himlen och se fram emot det eviga livet där.

Gud talar till oss antropomorfiskt, dvs. han beskriver sig själv i mänskliga termer. "Guds ansikte" och "Herrens arm" är två sådana termer. Gud är ande, och har inget ansikte. Med den termen menar vi att Gud vet allt och ser allt. "Herrens arm" beskriver hans väldiga styrka, och på vissa ställen syftar det även på Jesus som vunnit seger för oss genom sin väldiga kraft och makt.

Den helige Ande använder sig av språket hos de respektive författarna. Amos var bonde och boskapsuppfödare. När han beskriver Israel som en bångstyrig kviga, använder den helige Ande författarens mänskliga språk. Illustrationer och talesätt från författarnas tid används fritt.

3) Bibeln använder olika litterära genrer

Det finns poetiska böcker i Gamla testamentet. I dessa används en särskild sorts poesi som kallas hebreisk parallellism. Samma sak upprepas och uttrycks på samma sätt, eller på ett något annorlunda sätt, eller t.o.m. på ett motsatt sätt. I Jesaja 1:18 finner vi detta med "synder än är blodröda, skall de bli snövita, om de än är röda som charlakan, skall de bli vita som ull."

I Gamla testamentet har vi många historiska avsnitt där Herren har berättat för oss vad som inträffat vid vissa tillfällen. Han behöver inte vare sig försvara eller fördöma de handlingar som beskrivs. Vissa har försvarat månggifte genom att feltolka Ordet genom att säga att David och Salomon ägnade sig åt det, så därför kan även jag göra det. På andra ställen i Guds ord fördöms eller försvaras det som vi läser om i Skriftens berättande eller historiska avsnitt.

Det finns delar av Bibeln, som de nytestamentliga breven, som är didaktiska, eller som har undervisande avsnitt som talar om för oss vad som är Guds vilja. Vi kallar även dessa delar för instruerande eller vägledande.

Det finns även många symboliska delar av Bibeln. Herrens liknelser är några exempel. De profetiska böckerna Daniel, Hesekiel och Sakarja har långa avsnitt med symbolik eller bildspråk.

Det finns andra delar av Bibeln som vi måste uppfatta bokstavligt, som t.ex. skapelseberättelsen, eftersom innebörden där är bokstavlig.

4) Beakta tiden och omständigheterna i tolkningen

Varje bok i Bibeln måste tolkas i ljuset av den tid under vilken den skrevs, de omständigheter som gav upphov till den, och de problem och behov som gjorde att den blev till. Om man vet till vem, av vem och i vilket syfte Hebreerbrevet skrevs, kommer man få en bättre förståelse av brevets budskap.

Om man förstår att en kvinna med uppsatt hår ansågs vara lösaktig, förstår vi vad Paulus säger till korinthierna och till oss.

När Herren talar om nytt vin i gamla skinnsäckar, kommer betydelsen av vad han säger bli begriplig om vi känner till metoderna för att bevara vin, och att skinn blir skört när det blir gammalt.

5) Bibeln är en uppenbarelse som avslöjar saker gradvis

När vi läser från Första Mosebok till Uppenbarelsboken, upptäcker vi att Bibeln avslöjar mer och mer om vad Gud vill att människan skall känna till. Gamla testamentet är en "skugga av det som skulle komma" (Kol. 2:16-17). Gamla testamentets historia, kategorier, symboler, regler och löften banar väg för Nya testamentets uppfyllelse.

Både testamentena är tydliga och presenterar Gud och hans vilja. Gamla testamentet var som soluppgången, medan Nya testamentet är som det skinande solljuset mitt på dagen.

6) Ha Skriftens syfte i åtanke

Skriften är inte en vetenskaplig bok, men den har rätt i allt som den säger om naturvetenskap. I t.ex. Josua 10:12-23 är det som sägs sant, oavsett vad människor må säga. Närhelst Skriften talar om historia, arkeologi, eller vilket annat ämne som helst, är den korrekt eftersom den är Guds ord. Den är pålitlig i allt.

Men Bibelns anledning är historien om vår frälsning. Ordet uppenbarar Guds nåd och kärleksrika omsorg för hela mänsklighetens frälsning. Den berättar vitt och brett historien om vår återlösning. hela vägen från Första Mosebok till Uppenbarelsboken. Detta är ändamålet med Skriften.

7) Skriftens två stora läror är lag och evangelium

Lagen säger oss vad vi borde göra, och fördömer oss för våra synder. Evangeliet säger oss vad Jesus har gjort, och ger oss förlåtelse för våra synder och frälsning från döden och djävulen. Både lagen och evangeliet finns i såväl Gamla som Nya testamentet.

Lag och evangelium får inte sammanblandas. Det som hör till lagen får inte göras till evangelium, och evangeliet får inte göras till en ny lag. "Luther lärde att vi noga måste skilja lag och evangelium åt i Bibeln och detta var en av Luthers viktigaste hermeneutiska regler. Varje sammanblandning av lag och evangelium var fel (katoliker och reformerta som gör evangeliet till en ny lag), och varje åsidosättande av lagen var fel (antinomism). Lagen var Guds ord om människan synd och otillräcklighet, vilkens syfte var att driva oss på våra knän under skuldabördan. Evangeliet är Guds nåd och frälsningskraft. Därför får vi aldrig i vår skrifttolkning sammanblanda dessa två aktiviteter från Guds sida eller läror i Skriften." (Från "Protestant Biblical Interpretation")

8) Kristen lära måste bygga på klara bibelställen

Allt som är nödvändigt för frälsning är klart uttryckt i Ordet. Vi kan direkt förstå uppståndelsen från 1 Kor. 15; Kristi gudomlighet från Johannes 5 och många andra bibelställen; rättfärdiggörelsen genom tro i Rom. 3, Gal 3; evigt liv från Johannes 3; etc.

Förvirring i den kristna undervisningen kan till stor del spåras till oskolade försök att använda skriftställen för att stödja mänskliga spekulationer och tolkningar. Vi uppmuntras att göra vårt bästa för att gå fram som arbetare som vet hur man hanterar Guds ord. (2 Tim. 2:15)

Det är sant att det finns mindre klara bibelställen. Oftast ligger otydligheten i människans sinne, och inte i Ordet. I de bibelställen som är svåra i sig själva, inväntar vi vår Herres förklaring, om inte i denna tidsålder, så åtminstone i evigheten.

9) För inte in din egen betydelse i Skriftens

Vi skall vara upptäckare och inte uppfinnare. Vi skall inte tillämpa den deduktiva metoden, utan den induktiva metoden när vi utforskar Bibeln. Genom den induktiva metoden insamlar vi fakta och låter Bibeln förse oss med slutsatsen. Vi går inte till Bibeln för att bevisa vår sedan tidigare erhållna slutsats genom deduktion. Vi måste förbli objektiva och så långt som möjligt göra oss av med förutfattade meningar.

10) Det finns ett kristet bruk av Skriften

I 2 Tim. 3:15-17 ser vi det rätta bruket: för att instruera oss rörande frälsning, till undervisning, till bestraffning, till upprättelse och till fostran i rättfärdighet. Skriften kallar oss till omvändelse genom lagen, och återupprättar till förnyelse och liv genom evangeliet.

I dag har Bibelns evangelium för vissa ersatts av ett "socialt evangelium", eller inget evangelium alls. De lär att människans viktigaste plikt gentemot sin nästa är att befria henne från världsiga bekymmer genom sjukhus, skolor, att bistå med mat etc. Men människans viktigaste behov är snarare av andlig natur. Människan är en ondskefull syndare och behöver frälsning från död, synd, helvete, Satan och straff.

Åter andra har anammat marxisternas s.k. "befrielse-teologi". Denna teologi gör kyrkan till en social rörelse för omfördelning av jordegendomar. Den ekonomiska filosofin bakom denna teologi är ren marxism, som inte tar människans syndfulla hjärta i beaktande.

Alla borde låta sig varnas att de som vrider och vänder på Bibeln för att få den att passa deras nycker och tankegångar gör detta till sin egen undergång. (Pet. 3:15-16)

11) Vi måste tolka Skriften grammatiskt.

Vi måste titta på själva meningsstrukturen, och på betydelsen av Bibelns ord. Till exempel säger oss "så" i Joh. 3:16 att Gud älskade oss oerhört mycket. I Joh. 1:1 vet vi utifrån "var" att Jesus är evig Gud. I Matteus redogörelse för vår Herres frestelser vet vi att han följer en tidsmässig ordning, eftersom han använder ordet "sedan".

Vi måste skilja mellan symboliska och bokstavliga bibelställen. Den bokstavliga betydelsen är den grundläggande. Bara med stöd av övertygande evidens i sammanhanget bör vi tolka på ett symboliskt sätt. "Dagarna" i Första Mosebokens skapelseberättelse är helt klart 24-timmarsdygn. När psalmisten säger att "en dag är för dig såsom tusen år" vet vi utifrån sammahangen att "dag" där används med en symbolisk betydelse. Vidare, när Kristus talar om oss "ljus", jordens "salt" och om "surdeg" i världen, förstår vi att han uppenbarligen talar symboliskt.

Varje bibelställe har en avsedd betydelse, men kan ha många tillämpningar.

Ta ett ord i Skriften i dess normala, bokstavliga och grammatiska betydelse, såvida inte sammanhanget talar för en symbolisk betydelse.

12) Skrift tolkar Skriften

2 Petrusbrevet 1:20-21, Matteus 15:3, Kolosserbrevet 2:8

En enkel metod för att förstå Skriften är att använda sig av korshänvisningar. Det finns parallella bibelställen som kastar ljus på andra bibelställen. Ibland används samma ord på andra ställen. Ibland kan en tankeparallell uttryckas med andra ord.

Ett parallellt användande av ord finns i Rom. 5:1 och Heb. 2:1. En tankeparallell finns i Lukas 21:33 och 1 Pet. 1:25. Det finns också parallella avsnitt i Skriften som Fil. 2 och Heb. 2. Det finns även parallella böcker som Efesierbrevet om kyrkan beaktande dess kropp, och Kolosserbrevet om kyrkan beaktande dess huvud, Kristus.

Det måste alltid vara så att de mindre klara bibelställena tolkas i ljuset av de klarare. Vi tolkar Upp. 20 i ljuset av Matteus 24, Markus 13 och 1 Tess. 4. En tolkning som ges på ett ställe måste också hålla i ljuset av Skriftens helhet.

13) Ta hänsyn till kontexten

Kontexten är det totala sammanhang som omger en vers eller ett stycke. Man undersöker de föregående och de efterföljande verserna. Man tittar på de föregående och efterföljande styckerna för att förstå innebörden. Det finns en omedelbar kontext bestående av verserna och styckena runt själva bibelstället. Man beaktar även den mer avlägsna kontexten kring boken samt det historiska sammanhanget. Man beaktar även förhållanden mellan boken i fråga och andra böcker och den del av Bibeln den ingår i.

Tolka delen i ljuset av helheten; och tolka helheten i ljuset av delen. Ryck aldrig ett bibelställe ur dess sammanhang. Vad ett ord betyder i en given mening kan bara avgöras genom den omedelbara kontexten i den meningen.

Nu för tiden har t.ex. vissa ryckt bibelorden från deras kontext i 1 Kor. 7 för att förkunna att illvilligt övergivande också kan innebära att man överger sina skyldigheter. Men kontexten visar på att det är frågan om man fysiskt lämnar eller överger någon.

Om vi t.ex. skiljer Fil. 2:12 från 2:13 gör vi Skriften en otjänst som resulterar i missförstånd.

14) Skriften tolkas i harmoni med sig själv.

Gamla testamentet är för det Nya vad gjutformen är för medaljen. De passar tillsammans som hand i handske. Gamla testamentets riter, symboler och profetior får sitt uppfyllande i Nya testamentet.

Att tolka Bibeln i harmoni med den själv innebär att inget bibelställe får tolkas i strid med klart uppenbarade läror i Ordet, eller annorlunda uttryckt, ingen tolkning i Skriften är korrekt som motsäger någon av Skriftens grundläggande läror. Detta kallas "trons analogi" eller "Skriftens analogi".

Skriften kompletterar, och säger emot sig själv. Beakta 1 Joh. 1:8-10, 3:9, 3:23, 3:10. Se också Rom. 8:38-39 och Heb. 6:4-6.

15) Vi måste förstå symboliska delar av Skriften.

En liknelse är en jordisk berättelse med en himmelsk betydelse. En allegori är en sedelärande berättelse i form av en historisk händelse, Gal. 4:21-31. Det kan t.ex. vara någon eller något i Gamla testamentet som får representera någon eller något i Nya testamentet. Jesus representeras av många olika saker: Melkisedek, Gamla testamentets offer, Moses, (5 Mos. 18:15), syndabockar etc. En liknelse använder ord som "likt" eller "som" i jämförande syfte. Liknelsena jämför Guds rike med något. En metafor är en jämförelse som använder ordet "är". Jesus säger att han är dörren. En paradox är ett påstående som tycks vara motsägelsefullt, Jesaja 1:18. En hyperbol är en överdrift som används för att nå en viss effekt, Matteus 19:24. En synekdoke använder en del för helheten eller helheten för en del, Matteus 4:4, eller i 4:e petitionen [i Fader vår] när vi syftar på mer än bara "bröd" och använder en del för att representera helheten. Vad gäller profetior har vi: Messianska profetior rörande Messias och hans rike som i Jesaja 53, 60 och 61; profetior om världens slut uttryckt på ett positivt sätt i Hesekiel 37, eller uttryckt på ett negativt sätt i Uppenbarelseboken 6:1-8.

Det vi har tittat på är bara några grundläggande principer, och det kortfattat. Ordet förklarar sig självt, och det är vi trygga i.

Originalartikel: "Fifteen Principles of Interpretation" <http://lutheranmissions.org/fifteen-principles-of-interpretation/>

Översatt till svenska 2018.